

Projekty regionálního pracoviště v roce 2021

Projekt Lidová podmalba na skle v oblasti Pojizeří

Realizace tohoto projektu si kladla za cíl zdokumentovat tradici i současný stav produkce podmalby na skle v oblasti Pojizeří, zejména v horské části Jizerských hor. Výroba podmaleb na skle v oblasti Pojizeří se začala rozvíjet na konci 18. stol., kdy krize ve sklářském oboru donutila řemeslníky hledat nové způsoby obživy. Postupem času vzniklo několik dílen, které se specializovaly na malování obrázků pro venkovské odběratele. V průběhu 19. stol. se poptávka po obrázcích natolik zvýšila, že rozšiřující se produkce kolem poloviny století nabývala namnoze sériového charakteru. Nejstarší dílny v regionu působily v horských osadách Jizerských hor. V průběhu 1. poloviny 20. století řada dílen zanikla a produkci se věnovali pouze jednotlivci. Tak tomu bylo i v druhé polovině 20. století, kdy byla některými jedinci v regionu tato výroba obnovena. Velkou zásluhu na tom měla Anna Scheybalová, matka J. V. Scheybala, která úzce spolupracovala v 70. letech 20. století s Ateliérem skla v Muzeu skla a bižuterie v Jablonci nad Nisou, ve kterém se vyráběly kopie podmaleb na skle dle historických předloh. Na činnost této dílny pak navázali další jedinci v regionu, kteří si tuto tradiční technologii osvojili a podmalby vyrábějí dodnes. Projekt navázal základní identifikaci lidového výtvarného umění, která proběhla v roce 2010. Předmětem projektu byla dokumentace historické a současné produkce podmaleb na skle v oblasti Jizerských hor a Pojizeří. Výstupem projektu byla výstava Ze svatého kouta, která byla prezentací jak historických podmaleb na skle ze sbírky J. V. Scheybala, tak i současných tvůrců, kteří navazují na tradici této výroby v regionu, konkrétně Jany Sojkové a Pavlíny Jůnové z Horního Maxova (Jizerské hory), doprovodné programy (dílny podmalby na skle). Součástí projektu bylo také zpracování výzkumné zprávy a Katalog podmaleb na skle ze Scheybalovy sbírky vydaný na DVD.

Řešitel V. Jakouběová, A. Mojsl (řešerše)

Projekt Na poslední cestě – popularizace a prezentace výzkumu zvyklostí spojených se smrtí a tradičních pohřebních rituálů v oblasti Pojizeří

Spolupráce na mezioborovém projektu výstavy s názvem „Na poslední cestě“ věnované smrti a pohřebním rituálům v regionu Pojizeří. Obsah výstavy vycházel z výzkumu etnoložky turnovského muzea Mgr. Michaely Havelkové, která se tématu smrti a pohřbívání v tradičním lidovém prostředí regionu věnuje od roku 2015, a která v roce 2020 obhájila na toto téma i diplomovou práci. Výsledky etnologického výzkumu byly v rámci výstavy významně rozšířeny o poznatky z oborů historie a archeologie. Výstava proto poskytne komplexní náhled na dané téma od doby kamenné až do počátku 20. století a zasadí fenomény typické pro tradiční lidovou kulturu do širšího historického rámce. Výstava v sobě zahrnuje dvě části realizované ve dvou výstavních prostorách. První část byla instalována ve velkém výstavním sále MČR a byla věnovaná vývoji pohřebních zvyklostí v regionu Pojizeří napříč staletími. Druhá část prezentovala regionální šibenice a stínadla a spolu s nimi fenomén revenantství a jeho odraz v regionální folklorní tradici (lidová slovesnost). Její součástí byla rovněž kapitola věnovaná spiritismu, který byl v podhorských oblastech regionu praktikován především v prvních desetiletích 20. století.

Řešitel M. Havelková

Projekt Sběrka J. V. Scheybala

Cílem projektu, nazvaného Zpracování národopisné sbírky J. V. Scheybala – část XI. bylo pokračování ve zpracování pozůstalosti Josefa Václava Scheybala, kterou muzeum získalo v roce 2010. V rámci projektu bylo pokračováno ve zpracovávání a soupisu souboru výstřížků z novin a časopisů tříděných autorem tematicky i abecedně. Výstřížky jsou excerpovány z novin z doby od 2. poloviny 19. století do roku 2001, kdy Scheybal zemřel. Z tohoto celku bylo zpracováno a zaevidováno:

V soupisu souboru výstřížků z novin a časopisů zpracováno a zaevidováno 10 souborů, tj. 1231 karet (1231 jednotlivin). Dále zpracovávána, zaevidována a digitalizována část rozsáhlé sbírky poutních obrázků – Svaté obrázky (101 souborů, tj. 618 karet) a započaty práce na evidenci netříděných sbírkových složek. V rámci této části sbírky J. V. Scheybala bylo zpracováno 13 souborů, tj. 226 karet (3 294 jednotlivin).

Náklady spojené s projektem byly hrazeny za finanční podpory MKČR.

Řešitel. K. Jakubičková